

PO MAOVI ODKLONITVI POSREDOVANJA ZDRUŽENIH NARODOV**Vojna nevarnost na Daljnem Vzhodu****Spor zaradi Formoze ogroža tudi naše ljstvo - Nevaren dvoboj med Moskvo in Washingtonom**

Vsa svetovna javnost živi pod vtisom zelo težkega in čedalje nevarnejšega položaja, ki je nastal v Aziji zaradi Formoze in bližnjih otokov. Letalski spopadi med Mao Tse Tungovimi komunisti in Čang Kaj Sekovimi nacionalisti se stopnjujejo in na obeh straneh zbirajo vojaštvo, da bi ga v primeru potrebe pognali v vojno.

Marsikdo poreče, da gre tu pač za krvav bratski spor med Kitajci, ki se nas Evropejec prav malo tiče. Kitajski komunisti in antikomunisti naj v daljni Aziji razčistijo in uredijo svoje medsebojne odnose, kakor jim je drago, nam se zavoljo tega ni treba bogsgavedi kako razburjati. Kaj nas končno brigajo Formozo, Peskadores, Tačen in drugi otoki, ki jih naši ljudje do danes niti po imenu niso poznali!

Tako umovanje bi bilo popolnoma pravilno, ako bi za Čang Kaj Sekom ne stala Amerika in za Mao Tse Tungom Sovjetska zveza. Združene države so podpisale s Čangom pogodbo, v kateri so se obvezale, da s svojim vojnimi brodovjem, letalstvom in vojaštvom branijo Formozo in bližnje otoke, če bi jih napadli komunisti. Predsednik Eisenhower je dobil od parlamenta tudi že pooblastilo, da lahko nastopi z oboroženo silo, kadarkoli se mu bo zdelo potrebno. Za vsakega je zato jasno, da bi vsak napad Mao Tse Tunga na Formozo sprožil takoj kitajsko-ameriško vojno.

Tudi ta vojna — poreče ta in oni — bi ne prizadela neposredno evropskih narodov. Naj se Amerikanci in Kitajci le tepejo zaradi Formoze, glavno je, da puste nas v miru. Take se zdijo stvari na prvi pogled.

Toda za Mao Tse Tungom stoji Sovjetska zveza, ki je sklenila z njim pogodbo o medsebojni vojaški pomoči. Moskva se je obvezala, da mu takoj priskoči na pomoč, če bi kdo napadel rdečo Kitajsko. Po sovjetskem uradnem mnenju je pa že danes jasno, da je Amerika napadalka že s tem, da se meša v zadevo Formoze. Spopad med Amerikanci in Mao Tse Tungom bi se zato čez noč spremenil v ameriško-rusko-kitajsko vojno.

DVOBOJ MED MOSKVO IN WASHINGTONOM

To je pa že druga pesem. V trenutku ko bi Sovjetska zveza stopila v vojno, bi brez odlašanja potegnili z njo vsi njeni komunistični zavezniki, to se pravi Poljska, Romunija, Češkoslovaška in druge države. Vojno stanje bi se raztegnilo v Evropo.

Ravno tako bi Amerika skušala potegniti v spor svoje zaveznike in tako bi zaradi Formoze in daljnih azijskih otočičev izbruhnila tretja svetovna vojna z vsemi strahotami

in grozotami. V njeno žrelo bi prej ali slej strmoglavil tudi naš narod, kakor se je že zgodilo v zadnji vojni. Politična napetost na Daljnem vzhodu torej nikakor ni stvar, ki se nas nič ne tiče, temveč zadeva prav živo tudi naše ljstvo ter bi lahko postala usodna in pogubna skoro za vse naše družine.

Vojna in mir seveda nista odvisna niti od Čang Kaj Seka niti od Mao Tse Tunga. Prvi mora delati, kar mu ukaže Amerika, drugi je pa odvisen od Sovjetske zveze. Kitajska je sicer dežela z velikim prirodnim bogastvom in ogromnim številom prebivalstva, a je industrijsko še nerazvita in zaostala. Brez ruske pomoči bi v borbi proti Ameriki že po nekaj tednih podlegla in bi se morala vdati.

O vojni in miru odločajo zato le Amerikanci in Sovjeti. Svet je danes priča velikanškemu političnemu dvoboju med Moskvo in Washingtonom. Mao Tse Tungova nepopustljivost Združenim državam je dogovorjena stvar. Je izraz politike Sovjetske zveze. Kdor hoče razumeti sedanji položaj v svetu, ne sme te resnice zgubiti iz vida.

MAO ODKLANJA POSREDOVANJE ZDRUŽENIH NARODOV

Padel je predlog, naj bi v sporu med Čang Kaj Sekom in Mao Tse Tungom posredova-

li Združeni narodi. Varnostni svet je 31. januarja povabil rdečo Kitajsko, naj pošlje svoje zastopnike na sejo, kjer bi se dogovorili o pogojih premirja na Daljnem vzhodu. Najprej naj prenehajo tam sovražnosti ter se odstrani nevarnost splošne vojne, potem pride vse ostalo.

Mao Tse Tungova vlada je odgovorila 3. februarja silno ostro. Rekla je sicer, da je pripravljena pogajati se o premirju pred Varnostnim svetom, a stavila pri tem pogoje, ki jih nobena zapadna država ne more sprejeti.

Predvsem je zahtevala, da je treba že pred začetkom pogajanj vreči iz Varnostnega sveta zastopnika Čang Kaj Sekove vlade: »Kitajska Ljudska Republika s svojimi 600 milijoni prebivalcev je še zmerom oropana svojih pravic v Združenih narodih, medtem ko si predstavniki peščice Čang Kaj Sekove izdajalske svojatič nemoteno prilasčajo zastopstvo vse Kitajske v tej organizaciji.

Če se ne oziramo na žaljive in v diplomatskem občevanju nedopustne izraze odgovora, moramo priznati, da je sedanje stanje v Združenih narodih za Kitajsko res nevzdržno. Državi, ki šteje 600 milijonov duš, ni mo-

Nadaljevanje na 3. strani

PADEC STALINOVEGA NASLEDNIKA

Kakor strela z jasnega je presenetila svet novica, da je 8. februarja odstopil predsednik vlade Sovjetske zveze G. Malenkov.

Pred Vrhovnim sovjetom so prebrali njegovo pismo, v katerem se javno obtožuje, da je zagrešil napake v poljedelski politiki, ker ni imel dovolj izkustev in zato želi, da imenujejo na njegovo mesto sposobnejšega moža.

Tajnik stranke Hruščev je zatem predlagal za novega ministrskega predsednika generala Bulganina. Vrhovni sovjet je predleg sprejel z bučnim in dolgotrajnim ploskanjem in brez razprave.

Vse skupaj je bilo opravljeno v 4 minutah. Vid' se, da je bila odstranitev Malenkova že prej dobro pripravljena.

Vsi državniki in politično misleči ljudje na svetu se zaskrbljeni sprašujejo, kakšne utegnejo biti posledice tega velikega zgodovinskega dogodka.

Uradno je Malenkov, padel zaradi tega, ker je bil mnenja, naj se nadaljnja izgradnja težke industrije za nekaj časa ustavi, a zato proizvajajo v neprimerno večjih množinah vsakdanje potrebščine za široke ljudske sloje. Ljudem je treba dati več živil, več

oblačil in primerna stanovanja, da bodo zadovoljni. Težki stroji in razne vrste orožja trenutno ne smejo biti na prvem mestu.

Sedaj pa je zmagala nasprotna struja, ki zahteva, da je treba razvoj težke industrije gnati naprej z največjo naglico. To je baje v zvezi z napetim in zelo nevarnim mednarodnim položajem. Sovjetska zveza mora biti za primer vojne temeljito in pravočasno oborožena.

Vse to diši po smodniku. Ravno tako zelo oster je bil govor, ki ga je imel Molotov pred Vrhovnim sovjetom 8. febr. zoper Združene države. Sumljivo je tudi, da so na čelo sovjetske vlade postavili — generala.

Po sodbi mnogih je padeč Malenkova povečal nevarnost nove svetovne vojne.

Mogoče pa je, da je vse to le zunanji videz in da je šlo v Moskvi dejansko samo za to, kdo se bo po Stalinovi smrti dokončno polastil oblasti v Rusiji, medtem ko ostane njena zunanja politika v bistvu nespremenjena.

V tem primeru je v borbi za oblast očitno podlegel Malenkov, zmagovalec je tajnik stranke Hruščev.

NOVICE Z VSEGA SVETA

GOSPODARSKA BODOČNOST ANGLEŽEV

Londonska vlada je sklenila zgraditi gospodarsko prihodnost Velike Britanije na atomski sili, o kateri vemo, da bo polagoma nadomestila premog.

Kakor je v preteklosti veličina Velike Britanije slonela na premogu in železu, tako naj se v bodočnosti njena blaginja oslanja na atomsko silo.

To seveda ne pomeni, da postane premog že v nekaj letih nepotreben. Nasprotno! Danes ga povsod še primanjkuje! Toda Angleži gledajo v bodočnost. Izdelali so načrt za 25 let naprej. Objavili ga bodo že ta mesec. Na tej podlagi bodo začeli preobraziti svojo industrijo. V izkoriščanju atomske sile za miroljubne namene so že danes daleč pred Amerikanci. Ti se ukvarjajo skoro izključno z atomskim orožjem.

Velika Britanija se hoče vreči na izvažanje najrazličnejših strojev in naprav za industrijsko izrabljanje atomske sile, po katerih bo v svetu sčasoma vse večje povpraševanje.

FRANCOZI SE POMLAJAJO

Izidi francoskega ljudskega štetja iz lanskega leta, ki so bili ravnokar objavljeni, so ves svet presenetili.

Prebivalstvo Francije je že nad eno stoletje stalno nazadovalo. L. 1870 je bilo n. pr. Francozov vsega nekaj nad 38 milijonov, približno toliko kot Nemcev. Ob izbruhu prve svetovne vojne l. 1914 jih je bilo samo 1 milijon več, Nemčija je pa štela že nad 65 milijonov prebivalcev. Francoski narod je bil kakor drevo, ki usiha in umira.

Zadnje štetje pa kaže, da se je v zadnjih 15 letih položaj temeljito spremenil: od leta 1946 do danes so se Francozi pomnožili kar za 2 milijona 272 tisoč. Danes šteje Francija 42 milijonov 400 tisoč duš. Sedaj se množe Francozi hitreje kakor prebivalci Velike Britanije, Zapadne Nemčije in celo — Italije!

Odkod ta sprememba? Nekdo trdi, da je to posledica verske obnove družin. Drugi pa, da je uspeh premišljene vladne politike. V Franciji dobe vse številne družine posebne doklade, pa naj bo oče uradnik, kmet ali delavec. Plačuje jih država, to se pravi predvsem neporočeni in oni, ki imajo premalo ali nič otrok. Nameščene s 35.000 mesečne plače prejme, če ima 7 otrok, povrh še 50 tisoč doklade. Marsikdo si je z dokladami lahko kupil motor in radio ali si uredil stanovanje. Imeti veliko družino je torej dobičkanosno!

To je poleg moralne obnove pomagalo, da so se Francozi rešili izumiranja.

VELIKI UMETNIKI

Rimska vlada je sestavila državni proračun za leto 1955-56. Stroškov bo za 2788 milijard, dohodkov pa le 2463 milijard. Primanjkljaj bo znašal torej 325 milijard. Lani je bil še večji: 362 milijard ali skoro 1000 milijonov zube vsak dan!

Kako je Italija krila te silne primanjkljaje? V povojnih letih ji je pomagala predvsem Amerika. Sicer so bili Italijani vedno mojstri v finančah. Pod fašisti so tičali do vratu v dolgovi, a so kljub temu živeli in celo organizirali napadalne vojne.

DOZDEVNI KRISTJANI

V Firencah je policija zaprla pokrajinskega tajnika komunistične stranke, Župan La Pira je poslal nesrečni ženi političnega nasprotnika pismo, kjer jo tolaži in izraža upanje, da bo preiskava dokazala nedolžnost njenega moža.

Da bi tega nikoli ne bil storil! Od vsepovsod so se dvignili ogorčeni glasovi, da La Pira podpira marksiste in je njih sopotnik.

Glasilo Kat. Akeije v Trstu Vita Nuova odločno obsoja tako ravnanje namišljenih »pravovernih katoličanov«, ki ne delajo razlike med grehom in grešnikom, med zmoti in osebo, ki je v zmoti in kateri treba »izkazovati ljubezen«.

»Borba proti komunizmu — pravi list — je njihov edini cilj. Da se ta borba vodi s sredstvi, ki soglašajo ali nasprotujejo božjim zapovedim in cerkvenim predpisom, je za take ljudi postranska stvar.«

Ali je to krščansko? Gotovo ne.

List ima prav. Praktično krščanstvo ni tako enostavna stvar, kakor si nekateri mislijo. Tudi med nami so ljudje, ki ga nikoli ne bodo doumeli, čeprav menijo, da ga edino oni razumejo in pravilno tolmačijo. Za to so nesposobni, ker so obsedeni od zavisti in sovraštva.

TUJCI IN TRŽAŠKA PROSTA CONA

Predstavniki ameriške tobačne družbe »American Tobacco Comp.« je izjavil, da bi njegovo podjetje, če bi se pri nas ustanovila prosta cona, zgradilo v Trstu veliko tovarno, v kateri bi našlo 4000 delavcev zaposlitev.

Argentina bi pa, kakor je rekel njen predsednik Peron, sezidala pri nas velike hladilnice za konzerviranje mesa.

Razne države se torej že zanimajo za našo prosto cono. Če bi jo Rim dovolil, bi bilo na Tržaškem konce brezposelnosti in zavladala bi blaginja.

STRAH PRED KITAJSKIM PRODIRANJEM

V Pekingju je novembra 1954 izšel zemljevid pod naslovom »Fizični zemljevid Ljudske republike Kitajske«, v katerem so zarisane kot sestavni deli rdeče Kitajske tudi dežele, ki spadajo k drugim azijskim državam: tako obsežne pokrajine Indije, Pakistana in Burme, cela kraljevina Nepal, Kašmir in vsa Indokina z Vietnamom, Kambodžo in Laosom.

Kitajska je silno velika dežela z okrog 600 milijoni prebivalcev. Njeni sosedje se boje, da se bo hotela širiti na njih škodo, brž ko se gospodarsko in vojaško okrepi. Zato gledajo nanjo z nezaupanjem.

Ta strah skuša Amerika izkoristiti ter zato organizira države južnovzhodne Azije v politično in vojaško obrambno zvezo (Seato).

NEZNANSKA SREČA

Ameriški letalec Stanley Melezak je skočil s padalom iz zrakoplova, ko je vozil v višini 300 m nad zemljo. Med padcem je naenkrat z grozo ugotovil, da je padalo pokvarjeno in ga zato ne more odpreti. Imel pa je neverjetno srečo: štrbunknil je v visoko kopo snega in se le nekoliko potolkel.

PADEC VELIKEGA DRŽAVNIKA

Načelnik francoske vlade Mendès-France je pretekli teden ostal v parlamentu v manjšini in je moral zato odstopiti.

Njegov padeč je vzbudil veliko vznemirjenje v vsem zapadnem svetu. Energični mož se je bil lotil cele vrste za Francijo in Evropo važnih del, ki so ostala nedokončana. Senat ni še odobril Zapadnoevropske zveze in nerešeno je ostalo vprašanje končnega pomirjenja francoske severne Afrike.

Mendès-France je hotel izvesti tudi popolno preosnovo francoskega gospodarstva, a ni prišel do tega.

Padel je kot žrtev pretiranega strankarstva, ki že dolgo razjeda moralne temelje francoske narodne skupnosti in ogroža bodočnost države.

Inozemska javnost priznava, da je bil Mendès-France najbolj udaren in hraber državnik Francije v povojni dobi.

Kakšne bodo posledice njegovega padeča, še ne vemo. Mož ima pa lahko eno veliko zadoščenje: medtem ko so ga rojaki rušili, so tuje predlagali Švedom, naj mu podelijo Nobelovo nagrado za mir.

»... IN UČITE VSE NARODE!«

Te dni so hodili po hišah bratje karmelčani iz tržaške četrti Greti ter zbirali prostovoljne prispevke za svojo tamkajšnjo cerkev. Trkali so tudi na vrata slovenskih družin.

Nekje so jih vprašali: »Kako je to, da se Slovenec v vaši cerkvi ne more spovedati v svojem jeziku? Zakaj ni v vaši cerkvi slovenskih pridig in molitev? In vendar veste, da živi na Greti v vaši bližini mnogo slovenskih vernikov! Zakaj to delate? Vi jih z italijanskim dušnim pastirstvom enostavno raznarodujete! Povrh še želite, da bi vas oni sami z denarjem pri tem podpirali!«

Kako morejo odgovorna cerkvena oblastva trpeti take razmere na Greti, je naravnost nezaslišano.

VELIK POVIŠEK

Italijanska vlada je sklenila povečati državnim nameščencem plače, in sicer od 5 do 40 tisoč na mesec.

Velika večina spada v tako imenovano 11. skupino, za katero znaša povišek 5000 lir. Pod zavezniki so ti tudi prejeli posebno doklado (emergenza), in sicer natančno 5000 ali z odbitki 4449 lir mesečno. Ker sedaj ta doklada odpade, znaša resnični povišek reci in piši 551 lir, če ne bodo tudi tu kakšni odbitki.

Povišek bo torej za večino Tržačanov ostal na — papirju.

STOLP SV. MARKA

je ponos Benetk. Kdor koli obiše mesto, si ga ogleda ter zleze na njegov 100 metrov visoki vrh. Z njim so imeli Benečani že l. 1902 sitnosti. Tedaj se je dobesedno sesedel na kup in se k sreči ni zvrnil, ker bi sicer bogsigavedi koliko ljudi zmečkal.

Danes se na stolpu zopet kažejo sumljive razpoke. Da bi preprečili nesrečo, ga bodo popravili. Za železne odre potrebujejo 9 km cevi. Dela bodo stala 30 milijonov.

VODSTVO CERKVE

Pravkar je izšla uradna statistika kat. Cerkve (Annuario Pontificio) za leto 1955. Iz nje izhaja, da stoji danes na čelu cerkvene uprave 64 kardinalov, 10 patriarhov, 337 nadškofov in 1157 škofov.

Vojna nevarnost na Daljnem Vzhodu

Nadaljevanje s 1. strani

goče večno odbijati članstva v skupnosti vseh ostalih narodov na svetu. Istega mišljenja je večina Angležev in tudi druge protikomunistične dežele.

Druga Mao Tse Tungova zahteva je pa naravnost nemogoča: rdeča Kitajska je voljna pogajati se o premirju samo pod pogojem, da Varnostni svet vzame najprej v pretres predlog Sovjetske zveze, ki se glasi takole: Združeni narodi naj ugotove in obsodijo »napadalna dejanja« Amerike v območju Formoze in »drugih kitajskih otokov«. Varnostni svet bi moral po Maovem mnenju pozvati Združene države, da takoj umaknejo svoje oborožene sile iz tega dela Azije.

Kako je mogla pričakovati rdeča Kitajska, da v to privoli ameriška vlada? Če je stavila take pogoje, je posredovanje Združenih narodov — dejansko hotela odbiti. To je naredila v sporazumu s Sovjetsko zvezo.

Obenem je izjavila, da bi bil katerikoli sklep Varnostnega sveta v zadevi Formoze zanjo »protizakonit, neveljaven in nič«. Mednarodna napetost je nastala, ker je Amerika zasedla Formozo in druge kitajske otoke ter se s tem na nedopusten način vmešala v notranje kitajske razmere.

KAJ NAMERAVA KREMELJ?

Da bi vsak narod moral o svoji usodi sam odločati, je načelno seveda edino pravilno in pošteno. Kaj bi dejala recimo Amerika, če bi kaka tuja velesila zasedla ob njeni obali skupino otokov ter bi hotela odločati v sporu, ki je nastal med dvema sovražnima taborama v Združenih državah? Bila bi besna ter zahtevala, naj se tuji ne mešajo v ameriške zadeve.

Vendar Moskva ni svetovala Mao Tse Tungu, naj odkloni posredovanje Združenih narodov, zavoljo tega, da bi ščitila vzvišeno in sveto načelo o samoodločbi narodov. Ona ve dobro, da je Amerika prišla na Formozo v teku vojnih dogodkov, ravno tako kakor je prišla Sovjetska zveza na Ogrsko, v Avstrijo in Nemčijo. Rusi sede še danes v Berlinu in na Dunaju in se ne bodo od tam umaknili vse dotlej, dokler se ne podpiše mirovna pogodba z Nemčijo in Avstrijo.

Ravno tako ravnajo Amerikanci na Formozi. Jasno je razen tega, da Amerikanci ne morejo čez noč oditi ter izročiti milijone nacionalističnih Kitajcev krvavemu maščevanju komunistov. To bi bilo nečloveško! Vprašanje Formoze, ki že 110 let ni spadala h kitajski državi, je treba rešiti s pogajanjem in z mednarodno veljavno pogodbo.

Samoodločba narodov je pa poglavje zase. Po tem načelu bi bili morali n. pr. južni Tirolci sami izbirati svojo usodo in o Svobodnem trž. ozemlju bi morali odločati tu živeči prebivalci. Toda kdo se je za to brigal? O bodočnosti teh in drugih dežel so sklepale — velesile! Sovjetska zveza je to odobrila ali pri tem celo sodelovala.

Politiko Moskve morajo torej voditi popolnoma drugačni nagibi. Njej prav gotovo koristi, da je nova Kitajska zaposlena na jugu okoli Formoze in tako pozablja na severne dežele, kakor je Mongolija, ki so danes pod vplivom in oblastjo Sovjetske zveze. Čim bolj je Mao sprt z Ameriko, tem bolj je navezan na Kremelj in od njega odvisen.

Spor s Kitajsko razen tega denarno izčrpa Ameriko, veže njene sile v Aziji in jo politično slabi v Evropi in drugod.

Sovjetska zveza prav gotovo ne išče vojne, želi pa, da bi iz današnjega spora izšla Amerika politično poražena in ponižana.

NEVARNA IGRA

Toda čeprav nove vojne nihče ne mara, je politična igra, ki jo danes igra Sovjetska zveza, skrajno tvegana in nevarna.

Amerika je sklenila izprazniti otoke Tačen ter jih prepustiti komunistom, ker meni, da za obrambo Formoze niso važni, in ker hoče s tem nekoliko potolažiti Mao Tse Tunga.

Z otokov ne prevažajo samo ameriških in Čangovih vojakov in njih opreme, temveč tudi družine, ki nočejo priti pod oblast komunistov. Kakor beremo, je tako rekoč vse prebivalstvo zaposlilo Amerikance, naj ga izselijo. Pred odhodom mislijo ljudje uničiti vse, česar ne morejo vzeti s seboj. Celotno hišo nameravajo razdejati.

Razumljivo je, da tako ravnanje prebivalstva silno togoti Mao Tse Tungove komuniste. Na ladje, kjer se vozijo njih politični nasprotniki, streljajo in letala jih obsipavajo z bombami, pri čemer pa strogo pazijo, da bi ne zadeli kake ameriške edinice.

Ker je civilnih oseb nekaj več kot 18.000, bo prevažanje trajalo približno 2 tedna. V tem času pa se lahko primeri nesreča, da razjarjeni komunisti zadenejo kako ameriško letalo ali bojno ladjo in da Amerikanci odgovore z brezobzirno odločnostjo. Med rdečimi Kitajci in Amerikanci lahko izbruhnejo sovražnosti, ki jih nihče ne bo mogel več ustaviti. Kolikokrat v zgodovini so že nastale vojne iz pravega nič! Je kakor kepa snega, ki drveč v dolino, postane strahoten, vseuničujoč plaz.

Do danes se ni, hvala Bogu, še nič hudega zgodilo. V poslednjem trenutku prihajajo celo vesti, da se čete in prebivalci umikajo z otokov Tačen popolnoma nemoteno. To je najbrž v zvezi s politično krizo v Moskvi, kjer je povsem nepričakovano odstopil Stalinov naslednik Malenkov. V tako kočljivem

trenutku Moskva gotovo ne mara še težkih mednarodnih zapletljivost. Zato je verjetno ukazala Mao Tse Tungu, naj bo skrajno previden in miren.

ZAMUJENA ZGODOVINSKA PRILIKA

Za težko politično napetost in nemir, ki vladata danes v svetu zaradi Formoze, nosi zgodovinsko odgovornost Čang Kaj Sek. On je tudi kriv svoje lastne nesreče.

V času, ko je vodil kitajsko narodno revolucijo, je imel ves svet na svoji strani. Podpirali sta ga Amerika in Sovjetska zveza. Stalin je zabičeval Mao Tse Tungu, da je komunistični prevrat na Kitajskem nemogoč, ter zahteval celo od njega, naj razpusti svoje vojaške edinice ter se podredi Čangu. Od Amerike je prejemal Čang milijarde dolarjev podpore.

Toda kaj je z denarjem delal? Dovolil je, da je romal v žepo kitajskih velikašev in kapitalistov. Njegovi uradniki so bili podkupljivi in se niso brigali za koristi malega človeka. Namesto da bi skrbel za revne kmete, ki so tvorili ogromno večino kitajskega naroda, se je postavil na stran veleposestniških mogotcev. Na Kitajskem je uvedel politično diktaturo.

Ko je l. 1945 zasedel Formozo, je bila njegova vlada tako krivična in nasilna, da je l. 1947 izbruhnila ljudska vstaja, ki jo je v krvi zadušil.

Sele po svojem popolnem porazu se je spopretoval: izvedel je agrarno reformo in razdelil zemljo med kmete, proglasil je svobodo tiska in dovolil poleg svoje tudi druge stranke. Danes jih je troje zastopanih v formoški vladi. Vojaki se učijo pisati in čitati ter uživajo neprimerno večje svoboščine kakor Mao Tse Tungovi. Započel je ostro borbo proti podkupljivosti uradništva.

Da je Čang Kaj Sek tako ravnal, ko je bil gospodar vse Kitajske, bi ne bili komunisti nikoli zmagali, saj je bil proti njim celo sam Stalin.

Danes je prepozno! Tako usodni pogrški se v zgodovini ne dajo več popraviti. Stare razmere se nikoli več ne povrnejo na Kitajsko. Vladavina se bo lahko spremenila, toda Čang Kaj Sek je odigral svojo vlogo.

Tako se godi vsem, ki ne razumejo našega časa in ne upoštevajo socialnih pravic in potreb ljudstva.

NOVICE

TITO SE VRAČA

Na povratku iz Azije se je Tito sestal pri Suezju z egiptovskim državnikom Naserjem. Njun razgovor je trajal 6 ur. Ugotovila sta, da se v marsičem strinjata, ter sklenila, naj Jugoslavija in Egipt posebno v gospodarstvu tesno sodelujeta.

Egipt kupuje že danes precej blaga v Jugoslaviji ter se poslužuje tudi njene trgovinske mornarice.

Tito je sedaj v grških vodah in bo kmalu v Jadranskem morju. Z njim potujeta dva slona in nekaj leopardov in levov, ki so mu jih darovali v Aziji.

TUDI PRI NAS JIH ZAPIRAJO

Preiskava zaradi velikopoteznega podkupovanja občinskih mož in uradnikov, ki ga je uganjala trošarinska ustanova INGIC, dvi-

ga čedalje več prahu v Italiji in inozemstvu.

V umazano zadevo so zapletene osebe vseh strank in vseh pokrajin v republiki. Edino našim krajem je bilo doslej prizanešeno. Sedaj pa beremo, da so vtaknili v luknjo tudi ravnatelja INGIC-a za goriško deželo, g. Comoretta.

CHURCHILLOVO MNENJE

V Londonu zborujejo zastopniki »Britanske skupnosti narodov«, kateri so priključene naslednje samostojne države: Velika Britanija, Indija, Pakistan, Cejlon, Kanada, Avstralija, Nova Zelandija, Južnoafriška zveza in Rodezija.

Churchill je zbranim ministrskim predsednikom razlagal, da je samo posest atomskega orožja in vodikove bombe zavarovala zapad, da ga ni pregazila Sovjetska zveza. Edino gmotna in tehnična premoč, ki jo imajo na tem področju Združene države, drži v ravnotežju sile sveta.

Istega mišljenja so bili vsi, razen zastopnika Indije Pandit Nehruja.

Dopisi s Tržaškega

DEVIN

Zdi se, da gre edini slovenski napis v Devinu nekaterim dobro znanim »neznancem« strašno na živce. Občinska uprava je namreč svoje dni postavila na trgu dva kažipota in sicer italijanskega ter slovenskega. Nekaj časa je bilo vse v redu, dokler se niso za slovenske napise začeli zanimati nekateri listi in sprožili gonjo proti njim. Tako je tudi ta napis postal žrtev Wintertonovega ter Palutanovega ukaza in bil odstranjen. Ker pa tu ni šlo za krajevni napis, ki bi edini moral biti po veljavnem fašističnem zakonu le italijanski, je občinska uprava čez nekaj časa postavila novega. Vendar je bil tudi ta ob prihodu laške vojske v naše kraje čez noč odstranjen. Mislili smo, da gre le za histeričen izbruh nekaterih mlečnozobežev, ki jih bo življenje samo s časom streznilo. Občina je zato oskrbela nov napis. Proti našemu pričakovanju so pa v noči od sobote na zadnjo nedeljo isti »neznanci« ponovno dali duška svoji globoko ukoreninjeni »kulturi« in se maščevali nad slovenskim napisom v naši vasi. Da pokažejo, kako globoko spoštujejo jezik starih vaščanov, so kažipot pomazali s človeškim blatom.

Razume se, da je novo vandalsko dejanje vzbudilo v naših ljudeh val ogorčenja. Domačini so se zbrali in sestavili protestno pismo na generalnega komisarja Palamaro. V pismu, ki so ga v ponedeljek dopoldne izročili na prefekturi, zahtevajo, naj se podobnim dejanjem naredi enkrat za vselej konec. S tem se očitno le neti sovraštvo med tu živječima narodoma ter obenem gazi člen 3. posebnega statuta, ki predpisuje kazen za podžigalce narodnostne mržnje.

Generalnega komisarja so naprosili, naj sprejme posebno odposlanstvo, ki mu bo ustno razložilo svoje želje in zahteve.

Menimo, da je odločen nastop naših ljudi bil nujno potreben, saj se taka dejanja niso prvič dogodila. Čudimo se, da organi javne varnosti ne morejo tega preprečiti ali vsaj krivce izslediti, ko v naši vasi kar mrgoli policistov, orožnikov in vojakov.

Vsebinska pisma:

Prebivalci Devina, občina Devin-Nabrežina, Slovenci in demokratični Italijani, ogorčeno protestiramo proti nezaslišnemu dejanju:

V noči med soboto in nedeljo, 6. febr. t. l., so neznanci ponovno, na podoben način umazali s človeškim blatom tablo s slovenskim napisom »Pot k morju«, ki stoji na trgu v Devinu.

Mi Slovenci, pripadniki vseh političnih skupin, skupno z naprednimi Italijani iz Devina odločno zahtevamo, da se temu šovinističnemu izzivanju, ki vzbuja sovraštvo med tukaj živječimi prebivalci, napravi konec in krivci kaznujejo, kakor to določa točka 3. Posebnega statuta, s katero je podžiganje nacionalne mržnje prepovedano in kaznivo.

Prebivalci iz Devina

DEKLISKI PEVSKI ZBOR IZ SKEDNJA
vabi na prireditve, ki bo v sredo, 16. t. m., ob 20.30 v kinodvorani. Na sporedu sta venček narodnih in umetnih pesmi ter igra v 4 dejanjih »Srenja«, ki jo uprizori bazoviški oder. Cene: odrasli 100 lir, dijaki 50 lir.

MAVHINJE

Kdo se ne spominja starih časov, ko je bilo v naši vasi živahno društveno delovanje! Naša godba je bila znana po vsej Primorski, saj ni bilo plesa ali druge kulturne prireditve, da bi je ne povabili. Kaj pa danes?

Na žalost moramo ugotoviti, da vlada sedaj popolno kulturno mrtvilo. Po vojni smo sicer poskusili z dramskim odsekom in pevskim zborom, imeli smo tudi nekaj nastopov, a je kmalu vse propadlo. Ne bomo tu iskali krivcev, vendar moramo pribiti, da je današnje stanje prava sramota. V vasi imamo precej izobražencev in dijakov, ki bi lahko zavili rokave in se lotili dela. Skrajni čas je, da se nekaj naredi. Zdi se nam, da bi bilo najlažje ustanoviti oziroma obuditi zopet k življenju zbor, saj je znano, da je v naši vasi mnogo dobrih glasov. Zadnji dramski nastopi so pokazali, da je z dobro voljo in z vztrajnim delom mogoče tudi tu nekaj doseči. Naši izobraženci ter dijaki imajo priložnost, da se prosvetno udeležujejo, kar bo koristno predvsem njim samim, a tudi celokupnemu prebivalstvu.

SV. IVAN

Žalostno je bilo gledati staro cerkvico, ki so jo naši predniki zgradili malo nad Sv. Ivanom, kjer se pot začne strmo dvigati proti današnjemu kamnolomu. Že pred drugo svetovno vojno so jo zanemarjali, dokler je niso pred dobrimi desetimi leti popolnoma zapustili. Vanjo so se med tem časom zatekali cigani, zadnja leta istrski begunci, nekdo se je v njej celo obesil. Če bi šlo tako naprej, bi cerkvica s časom razpadla, postala bi kup razvalin. Svetoivančani seveda niso bili zadovoljni in so večkrat opozorili oblastva, naj nekaj ukrenejo zoper propadanje starodavne cerkvice, posvečene farnemu zavetniku sv. Janezu Krstniku. Zadnja leta se je

začel zanjo zanimati tudi urad za lepo umetnost, ki je v njej odkril marsikateri umetnostni biser. Pravijo, da so pri izkopaninah odkrili nekatere, ki imajo zgodovinsko vrednost. Urad za lepo umetnost je zato poskrbel, da so cerkev popolnoma obnovili in sedaj čakajo lepega vremena za njeno posvetitev.

Nekdaj so Svetoivančani imeli v tej cerkvi enkrat na leto mašo, in sicer na dan sv. Janeza Krstnika. Pravijo, da jo bodo sedaj posvetili svetemu Pelagiju. Čemu?

Prešernove proslave na podeželju

V torek je vladalo po vseh naših šolah svečano razpoloženje. Slovenska mladina je počastila našega največjega pesnika Prešerna.

Pod slikami slavljenca so šolarji deklamirali in peli njegove pesmi. Iz oči otrok je sijalo navdušenje in trdna volja, oddolžiti se velikemu možu, zlasti s posnemanjem njegove neizmerne ljubezni do našega rodu. Vsi so čutili, da morajo biti tudi njemu hvaležni, da morejo v teh krajih še danes govoriti v materinem jeziku. To njegovo dediščino bo naša mladina skrbno čuvala — tako so mu obljubljali na proslavah, ki so bile isti dan in isto uro po vseh deželah Slovenije.

Da nam kdo teh mirnih in prisrčnih proslav po naših šolah ne bi privoščil, si je težko misliti. Pa je vendarle res. Tako so v Devinu prišli v šole karabinjeri in izpraševali, kakšne »manifestacione« so to, kdo je nanje povabljen in kdo je dal zanje dovoljenje. Ne vemo, kaj si ti ljudje predstavljajo! Ali mislijo, da uporabljamo naše šole za nedovoljene politične demonstracije ali celo zarote? Od kdaj pa opravljajo službo nadzorništva na državnih šolah oborožene sile?

Višja šolska uprava naj jim pojasni, da je proslave ona dovolila, in naj poskrbi, da se v šolske zadeve ne vtika, kdor za to ni po klican.

Umetno naseljevanje se bo nadaljevalo?

Kakor je naši javnosti že znano, je ustanova »julijskih in dalmatinskih beguncev« lani vložila prošnjo na nabrežinsko občino, da bi ji dala dovoljenje za gradnjo 75 hiš v Sosljanu. Zemljišče je ustanovi prodal devinski princ Rajmund Thurn und Taxis, ki je po prvi svetovni vojni postal kar čez noč Torre e Tasso. Naravno je, da je župan prošnjo odbil in proti nameravani gradnji vložil priziv na upravni oddelek bivše ZVU. Tedanja oblastva so, hvala Bogu, uvidela, da gre tu za izrazito politično dejanje in rešitev priziva toliko časa zavlačevala, dokler ni njihova oblast prenehala.

Kakor slišimo, so novi oblastniki stvar v zadnjih dneh rešili. Priziv župana Terčona so enostavno odbili, češ da je bil vložil z enodnevno zamudo. Za sklep so zvedeli pri begunski ustanovi in te dni je župan prejel pismo, v katerem predsednik ustanove zahteva, naj se končno izda gradbeno dovoljenje, za katero so že pred leti zaprosili.

Ne vemo sicer, kaj bo župan Terčon ukrenil, vendar menimo, da je naša dolžnost nekaj o tej stvari spregovoriti. Mislili smo, da je po sklenitvi sporazuma med sosednima državama prenehala politika raznarodovanja

in umetnega naseljevanja naše zemlje. Zadnji dogodki pričajo, da smo se zmotili.

Da gre danes v Sosljanu za poitalijančevanje naše občine, ni nobenega dvoma. Čemu bi gradili novo begunsko naselje, ko vsi dobro vemo, da na skalovitem Krasu ni dovolj kruha niti za domačine? Poleg tega ni v neposredni bližini nobene večje industrije, ki bi lahko zaposlila nove prebivalce ter nujno zahtevala gradnjo novih stanovanjskih hiš. Iz tega sledi, da je gradnja novega naselja natančno premišljen načrt, kako v najkrajšem času spraviti Slovence v devinsko-nabrežinski občini v manjšino. Na ta način bi se brez sile, a kar najučinkoviteje dosegla nepretrgana etnična zveza med Trstom in Tržičem.

Takim in podobnim načrtom se bomo Slovenci vedno in povsod protivili, ker vemo, da politika raznarodovanja ne vodi k spravi in mirnemu sožitju med tu živječima narodoma, najmanj pa k plodnemu sodelovanju med dvema sosednima državama.

Zato smo prepričani, da bo župan Terčon še dalje vztrajal pri svojem sklepu, saj bo v tem vprašanju našel razumevanje in podporo vsega našega naroda. Današnja oblastva opozarjamo, naj ne nadaljujejo s staro politiko, ki bi se znala bridko maščevati!

== Dopisi iz Goriške ==

IZ DOBERDOBA

Pri nas so začeli popravljati cesto, ki vodi v vas iz Gorice. Zaradi zastajanja vode se je cesta močno skvarila in zato je njena poprava nujna; delo pa ne bo kmalu končano.

Preteklo nedeljo so obiskali našo vas lovci iz Gorice; prišli so na lisice. Najbolj se jih je razveselila ga Viktorija Ferfolja, ker so se v njeni gostilni ustavili. Saj je znano, da so gospodje lovci ne glede na narodnost zabavni in veseli ljudje, čeprav niso preveč izbireni v svojih šalah. Posebno znana sta njihov tek in žeja, zlasti po srečnem in daljšem lovu. Koliko sreče so imeli v nedeljo, še ne vemo.

Kar čuditi se moramo, da niso orožniki še izpraznili občinske hiše, čeprav so njihovo novo kasarno že pred več tedni blagoslovili in se je v njo že naselil njihov marešalo z družino. Če se je izselil iz občinske hiše komandant, ne razumemo, zakaj ne posnemajo njegovega lepega zgleda drugi orožniki. Nam vzroki tega odlašanja nerazumljivi. Vemo pa, da trpe zaradi tega naši malčki, pa tudi naše kulturno življenje. Zato prosimo oblastva, da to zadevo čimprej uredijo.

Med rami se širi vesela novica, da nam pripravljajo naša slavna godba prijetno iznadenje.

OBVESTILO BEGUNCEM

»Škofjski odbor za podporo beguncem« je preselil svojo pisarno iz Placute na Travniki, Piazza Vittoria 18-II. Urnik je ostal nespremenjen. *Marijan Komjanc*

IZ DOLA

Že večkrat smo poročali, da smatramo za pravo kulturno sramoto, da se prijetne vasi naše doline v gospodarskem pogledu tako zanemarjajo. Kaj naj rečemo drugega? Saj sveti že povsod v naši okolici elektrika, mi pa, ki smo pred nosom lepo razsvetljeni. Gabrij, Rupe ter nedaleč od Gorice, si moramo kvariti zdravje in mučiti oči s predpotno petrolejko.

Govorijo, da se družba za napeljava elektrike modernizaciji naše doline nekako upira. Slišimo, da je Selveg celo odklonila ponudbo financarjev v Bonetih, da bi napeljala elektriko najprej do njihove kasarne na njihove stroške, seveda s pogojem, da bi bila za primerno dobo oproščeni plačevanja li za primerno dobo oproščeni plačevanja li. Toda tudi ta pameten predlog je Selveg tako pravijo, odbila.

Naj bodo govorice utemeljene ali ne, naše mnenje je, da je prišel trenutek, ko mora odgovorna državna oblast nastopiti z vso odločnostjo in zahtevati od Selvega, da oskrbi vasi naše doline z elektriko.

IZ SOVODENJ

Preteklo soboto je bil za našo občino kar vesel praznik. V domači cerkvi se je namreč poročil naš 35-letni župan g. Jožef Češcut z Marijo Tomšič iz ugledne in narodno zavedne družine v Sovodnjah. Vsi vaščani spoštujemo mladega, delavnega in za koristi občine vnetega moža. To smo dokazali tudi ob priliki njegove poroke. Saj je prejel toliko daril, da skoraj ne ve, kam z njimi.

Na njem nam zlasti ugaja prelepa lastnost, ki je danes bolj redka pri ljudeh, ki nastopa-

jo v javnosti. Ostal je zvest verskim in narodnim izročilom svojega naroda. Zato ga ni bilo sram, da se je javno z drugimi možmi in fanti udeležil sv. misijona, ki je bil pred kratkim v naši fari.

Dan pred poroko je priredil veselo fantovščino domačim fantom in nekaterim gostom iz Gorice. Med njimi je bil tudi 80-letnik g. Emil Komel, vodja slovenskega pevskega zbora v travniški cerkvi.

Sovodnjski fantje so proslavili poroko tudi s tem, da so mu pred otroškim vrtem postavili prelep slavolok. Saj se morajo naši malčki in njihovi starši tudi njemu zahvaliti, da so dobili tako lep dom.

Vsi občinarji želimo njegovi gospe in njemu tudi po Novem listu božjega blagoslova na novi življenjski poti.

IZ ŠTEVERJANA

V zadnjem času smo krepkeje zadihali, ne le, ker se bliža pomlad, ampak tudi zato, ker se je začelo gospodarsko stanje nekam boljšati. Mnogi posestniki so si opomogli z vinom; njegova cena se namreč prav dobro drži. Gre po 110 do 120, tokaj pa celo po 150 lir. Le škoda, da ga je letos precej manj ko lani. Nekaj posestnikov si je popravilo zrahljane kosti z vojnimi pokojninami. Do deset vinogradnikov pa je začelo obnavljati svoje vinograde z znatno državno podporo, ki znaša do 55 odstotkov vseh stroškov. Tako predvideva zakon o državnih podporah za izboljšanje majhne kmetijske posesti. Vse poljedelce v Brdih, v goriški okolici in na Krasu obveščamo, da je goriški kmetijski urad pretekli četrtek, 4. februarja, podaljšal rok za vlaganje prošenj za to podporo do 20. marca.

Prošnje je treba vlagati na naslov: »Ispettorato agrario compartimentale per le Venezia, Venezia, S. Stae. calle. O zadevi se vsak lahko podrobneje pouči na županstvu ali pri deželnem kmetijskem nadzorništvu v Gorici (ulica Duca D'Aosta). Prošnjo moraš napraviti v dveh izvodih; eden mora biti napisan na kolkovanem papirju za 200 lir.

Ne bo odveč, če pohvalimo tudi ob tej priliki kmetijsko nadzorništvo v Gorici. Saj gre našim kmetom vedno na roko in jim prošnje, če le more, ugodno reši.

Danes moramo še poročati, da smo pred nekaj dnevi pokopali 89-letnega g. Gravnerja Stefana iz Ščedna. Bil je krepak mož po telesu in značaju, mož globoke vere; priporil si je s trudom nekaj lastne zemlje, prav tako skrbno pa je obdeloval tudi baronovo. Pokojnik je bil stari oče akademičarke in učiteljice Gravner Cvetane, ki poučuje v Valerišču. Njegovega pogreba se je udeležila vsa vas, ker so ga vsi visoko spoštovali in ljubili.

Blagi mož naj mirno počiva v Bogu! Njegovim preostalim pa izrekamo iskreno sožalje!

PODPORA ZA SEMENSKI KROMPIR

Pri kmetijskem nadzorništvu (ulica Duca d'Aosta) dobi kmetovalec vzorec, na katerem lahko napiše prošnjo, da mu država izplača prispevek (1500 lir) za nakup vsakega stota italijanskega semenskega krompirja izbrane vrste. Natančnejša pojasnila dobiš lahko na nadzorništvu.

DVA LITERARNA NATEČAJA

Slovenska Prosvetna matica v Trstu je razpisala literarni natečaj. Trije najboljši prispevki (novela, črtica ali pesem) bodo nagrajeni. Prva nagrada znaša 3000, druga 2000, tretja 1000 lir. Poleg tega bodo razdelili še pet nagrad v obliki knjižnega daru. Oceno del bo izrekla posebna komisija.

Prispevke je treba poslati do 15. marca t. l. na tale naslov: Slovenska prosvetna matica, Trst, ul. Machiavelli 22-II.

DRUGI NATEČAJ

Prav tako razpisuje natečaj Akademsko-srednješolski klub »Simon Gregorčič« v Gorici za sestavke v prozi in poeziji. Natečaja se lahko udeležijo slovenski akademiki in srednješolci s Tržaškega, Goriškega in Beneške Slovenije.

Prispevke je treba poslati na sedež društva v ul. Ascoli 1-I najkasneje do 31. marca t. l. Sestavki naj se podpišejo s psevdonimom. Isti psevdonim naj se napiše na priloženo zaprto kuverto, v njej pa mora biti navedeno pravo ime in naslov pisca.

Določeni sta dve nagradi po 5000 lir, ena za poezijo, druga za prozo. Poleg teh je določenih še več manjših nagrad.

PREŠERNOVA PROSLAVA

V soboto je dijaški klub »S. Gregorčič« v Gorici priredil spominski večer v počastitev obletnice našega pevca prvaka. Priložnostnemu govoru so si v živahnem zaporedju sledile deklamacije in pevski nastopi. Večino deklamacij so izklesano podali. Tudi solist se je dobro odrezal, posebno pri drugi (Jaz pa pojdem na vas...), ki bolj ustreza njegovemu glasu. Presenetil je mešani dijaški zbor pod vodstvom prof. Severja. Tako se je že znil, da bo lahko kmalu samostojno nastopil. Urbano in dinamično je zbor odpel »Luna sije« in »Soldaško«. Celotna prireditev je pustila pri udeležencih dober vtis.

NAŠA DEKLETA

obveščamo, da se bo v kratkem začel krojni tečaj Erre VI v ul. Alviano št. 6, in to v slovenščini.

Vpisovanje bo od 7. februarja dalje vsak dan od 14. do 15. ure. Pouk se prične, ko se prijavi zadostno število učenek in bo po želji dopolne, popoldne ali zvečer.

Na istem uradu sprejema tudi prijave za dopolnilni tečaj, ki se ga lahko udeleže vse one učenke, ki so dovršile prvega. Če bo dovolj prosilcev, bodo otvorili tudi šivalni tečaj.

— o —

»OBVESTILO GORIŠKEGA ŠOLSKEGA SKRBNISTVA«

Privatisti, ki želijo letos položiti zrelostni izpit na učiteljskišči, morajo do 28. II. vložiti prošnjo, da se jim dovoli obiskovanje didaktičnih vaj na ljudski šoli. Točnejše podatke dobe na ravnateljstvu Slov. učiteljskišča v ulici Croce.

— o —

NAGRADE ZA NAJLEPŠE IZLOŽBE

Trgovska zbornica in združenje goriških trgovcev sta razpisala tekmovanje za najlepše izložbe vseh vrst trgovin v mestu. Prva nagrada znaša 30, druga 20, tretja pa 15 tisoč lir. Poleg tega dobi vsak trgovec, ki se udeležuje tekm. diplom. To je v zvezi z mestnim pustovanjem, ki bo stalo ubogo osiromašeno Gorico toliko milijonov kot še nikdar v njeni dolgi zgodovini.

Za zimsko pomoč pa je mesto doslej spravilo na kup le nekaj nad en milijon.

— o —

DRŽAVNA POMOČ ŽIVINOREJCEM

Podpora, ki jo dobijo goriški živinorejci ob nakupu bregih telic, izbranih krav ter plemenskih blkov za izboljšanje rdeče furlanske in alpske rjave pasme iz sosednih ali tujih dežel, ima namen dvigniti število živine v državi. Država plača živinorejcem, ki vložijo prošnjo do 31. marca 1955, največ 50% celotne kupne cene za prvorazredne blike.

Za nakup bregih telic in izbranih krav pa plača država 20 do 30% nakupne cene.

To ugodno vest razglasa deželno goriško kmetijsko nadzorništvo. Pri tem uradu (Duca d'Aosta) je treba vložiti prošnje na posebnem vzorcu, ki ga pri njem dobite. V Ronkah posluša za tamkajšnji okoliš poseben urad. V prošnji je treba navesti splošne podatke prosilca ter pasmo, kategorijo ter starost živine, ki jo hoče kupiti.

V razmerju z vloženi prošnjami bo nadzorništvo določilo višino državnega prispevka. Nakupa živine ni mogoče izvršiti brez strokovne pomoči kmetijskega nadzorništva in brez njegovega pri- stanka.

Upamo, da se bodo tudi mnogi slovenski živinorejci okoristili s to podporo.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠEMPETER SLOVENOV

Tudi v naši dolini se vidijo posledice povdivjanosti mladine, ki ne zahaja več v cerkev. Na glavni podboneški cesti pri Perovci stoji kapelica z razpelom. Nekega jutra so našli na cesti Križanega vsega razbitega. To bogoskrunstvo je napravilo na vso okolico prežalosten in globok vtis. Saj kaj takega se pri nas še ni zgodilo! Orožniki iz Podboneca so osumili in zaprli nekega komunista iz Brišč, ki ga je pa rešil zapora njegov tovariš in sovrstnik s tem, da je prostovoljno izpovedal, da je on sam presveto razpelo razbil. Ko so ga vprašali, zakaj je to storil, je odgovoril, da on ne veruje v Boga. Pred nedavnim se je nesrečni mladenič vrnil iz Kaledonije, kjer se je gotovo dobro izšolal v brezboštvo. Sedaj je v zaporu. Tu bo odslej več let njegov »dom«, ker je bil že pred leti zaradi tatvine pogojno obsojen. Prosimo Križanega, ki ga je nesrečnik iz nerazumljivega sovraštva razbil, da se ga usmili in ga milostno prerodi. Saj je mladenič dobil od Boga kljub vsemu zdrav in plemenit značaj, ki mu je dal moč, da je ne glede na hude posledice, junaško priznal svoje grdo dejanje.

ŽABNICE

Zlato poroko sta pred kratkim praznovala 79-letni Anton Schojer in njegova 72-letna

žena Rozalija Früstük, po domače »Bložovica«.

Ob tej priliki se je pred cerkvijo zbralo veliko vaščanov, ki so nestrpnost pričakovali prihod slavljencev. V slavnostnem sprevedu svojih sinov in hčera ter vesele četice vnučkov sta zlatoporočenca z zlatim »puščelcem« slovesno, a obenem ganljivo vkorakala v domačo cerkev. Kot je to navada, se je tu še enkrat ponovil cerkveni obred za novoporočence. V pretresljivem govoru je domači g. župnik orisal njune skrbi ter trudapolno, pa tudi srečno in plodonosno zakonsko življenje.

V cerkvi jima je občuteno prepeval domači pevski zbor ob spremljavi novih orgel, kar je posebno dvignilo slovesnost izrednega dogodka.

Vsa vas želi zlatoporočencema, da bi v sreči in veselju čakala tudi biserni jubilej. Čestitkam in iskrenim željam se pridružuje tudi Novi list.

Da bi si vsaj nekoliko gospodarsko opomogli, še vedno nestrpnost pričakujemo blagodejni pršič, da bi oživil za nas tako važni turistični promet in omogočil zdravo letino. Prav bi bilo, da bi se Zabnic v letošnji prehudih gospodarski krizi spomnila merodajna oblastva, ki se za našo dolino premalo brigajo.

Spomini iz starega Trsta

Toda na tako pismo, ki ga ni bil vajen Fouchè dotlej pisati, ni Trst nič dal. Meščani so zvedeli, da se z Reke sem umika francoski general Garnier pred avstrijskim poveljnikom Hillerjem. Guverner je ukazal zbrati istrsko narodno gardo. Ta pa je po večini že ušla k Avstrijcem. Zdaj je menil Fouchè, da bo Tržačane z zvijačo speljal na led. Ko je Napoleon po porazu pri Lipskem dobil nekaj zmag pri Šleziji, je dal natiskati v »Osservatore illirico« (ta list je z gospodarji vred tudi vedno menjaval naslove, prej se je imenoval »Tržaški list«), da bo prej francoski cesar spet na Dunaju kot pa avstrijske čete v Trstu.

Seveda ni premamili niti vojaškega poveljnika Trsta. Ta je dobro vedel, da križarji v Tržaškem zalivu angleške fregate pod kontraadmiralom Freemantlom. Ladje niso mogle več dovažati živeža. Tudi ribiški čolni so smeli metati mreže le ob obali in se v mraku zasidrati v glavni luki. Povsod so vohali izdajstvo.

Guverner je izdal povelje, naj se ostanki francoskih čet umikajo v treh kolonah iz slovensko-hrvatskih dežel proti Trstu, da ojačijo tamkajšnjo posadko. Toda štrono jim je zasedel avstrijski general Nugent. Hitro je zasedel Materijo. Stotnik Lazarić pa je zbral istrsko črno vojsko in je pri Rovinju preskal pot močni francoski koloni. 600 mož in tri topove so zajeli, drugi so se razkropili. Druga bitka se je vnela 4. septembra že pri Lipici. Istočasno je močno pokalo tudi pri Podgradu. General Nugent je tam spravil Francoze v past in jih po dvodnevnih bojih razpršil. Tako so avstrijske čete zasedle vso črto od Herpelj do Bazovice in obvladale mesto. Z morja pa so Trst zaprle angleške ladje. Guverner Fouchè je že davno odnesel

pete. V mesto se je prebilo komaj 200 kornjenikov.

Kljub slabemu vojaškemu položaju je hrabri francoski poveljnik, polkovnik Rabiè, pripravil vse potrebno za obrambo mesta. Najprej je ukazal popraviti na gradu kazemate in utrditi obzidje z vrečami, polnimi peska. Pripravil je strelivo, vodo in živež. Imel je namreč drzen načrt, da bo branil grič sv. Justa in grad. Računal je, da kdor ima v posesti to višino, lahko obvlada ves Trst. Takrat je dal posekati tudi velikansko lipo, ki je stala na ploščadi pred cerkvijo sv. Justa, prav tam, kjer je danes postavljen steber s tržaško melono. Še l. 1872 je živel v Kjadinu pristna slovenska tržaška korenina kmet Purič. Takrat je bilo v mestu še dokaj trdnih slovenskih kmetov. Ta se je spominjal Francozov in je pripovedoval našemu zgodovinarju Godini-Verdeljskemu, da je bila lipa tako debela, da je nekaj mož ni moglo objeti. Očance je pristavil, da tako zginjajo domači znaki iz mesta.

S precej čudno vojaško taktiko so se bojevali za Trst. Francoska posadka se je utrdila na gradu in okoli katedrale, Avstrijci so zasedli višine okoli Trsta, angleški kontraadmiral Freemantle je pa zaprl z mornarico vhod v luko. Mesto je ostalo v križnem ognju.

Mestni župan Karel De Maffei, ki je sedel na nevarnem mestnem stolecu od maja 1812, je cincal sem in tja. Na županstvu je imel pripravljene zastave vseh barv, za vsak slučaj. Prvi hud spopad je bil 10. septembra. Četa 150 pešcev in 30 huzarjev pod poveljstvom barona d'Asprè je pridrla v zgodnjih urah v mesto. Župan je ves preplašen brž

Nadaljevanje na 9. strani

Strah!

Misli si, dragi bravec, da sedi nekje v polni restavraciji, pa naenkrat radijski zvočnik prekine oddajo in se oglasi napovedovalec: »Pozor, pozor! Čez eno minuto bomo oddali strašno novico...« Orkester spet zaigra. Bledi, preplašeni obrazi pa molče zro in čakajo. Novice ni! Polagoma začno prej razigrani gostje vsi preplašeni zapuščati prostor. Strah jih je prevzel.

Ali vidiš na cesti, da policist vsako drugo osebo ustavi. Nehote se zmuzneš na drugo stran ceste. Strah te je prevzel!

Strah! To je bolezen našega stoletja. Znanstveniki so to bolezen razdelili v štiri skupine:

- strah pred oblastjo
- strah pred bodočnostjo
- strah za sedanji življenjski obstoj
- strah iz osebnih duševnih razpoloženj.

Strah pred višjo oblastjo je bolezen v vseh diktaturah. Dovolj, da sreča ponoči uniformirano postavo, pa če je tudi nočni vratar, že te nekam neprijetno pograbi. Računaj, da je na tem strahu pred oblastjo »bolnih« v Rusiji 99% prebivalcev. Nепrestano se boje, da niso kaj prepovedanega storili ali mislili; ali da so pri svojem delu naredili premalo; ali da niso stoodstotno v »liniji«.

V Ameriki je ta bolezen spet drugačna. Računaj, da ljudi prevzema predvsem strah pred bodočnostjo. 72% državljanov boleha na strahu pred atomsko bombo; 32% se jih celo boji »letečih krožnikov« in si greni življenje. Cele samomori niso zato redki.

V večini evropskih držav, zlasti v Franciji, Nemčiji in Italiji sodijo dušeslovci, da je najbolj razširjen strah za vsakdanji obstoj. Ali bom našel zaposlitev? Bom obdržal mesto? Bo družinska plača zadostna do konca meseca? Strah pred lakoto, pred revščino! In to hromi življenje. Ljudje skušajo ubežati strahu in skrbem na vse mogoče načine. Ta z alkoholom, drugi z navidezno brezbriznostjo. Pravijo, da je slednji način najbolj razširjen na Kitajskem. Povodnji, bombe, lakota, poplave, nasilja so naredile tam milijone ljudi apatične ali brezbrizne. Strahu tam skoraj ne poznajo več.

Kaj pa pri nas? Poleg strahu za vsakdanji obstoj izvira strah iz četrtega vzroka: iz osebnih razpoloženj. Največ se jih boji javnega mnenja. Kaj porečejo, če grem v cerkev? Drugi pa gre morda v cerkev samo zato, da ga funkcionar druge stranke opazi in da ne bo zapreke za morebitno službo. Tretji gre na to prireditvev in ne na drugo, ali bere ta list namesto onega iz golega strahu. Nazadnje sam več ne ve, kaj bi in se odbija kot električna žoga zdaj sem zdaj tja. Strah, povzročen od okoliščin, se zasidra v človekovo notranjost in ga naredi za hlapca zdaj tej, zdaj oni stranki ali skupini ali celo samo poedincu.

Seveda so med ljudmi tudi možje, ki imajo trdno hrbtenico in se ne ustrašijo praznih besed, ki bobnijo iz take ali drugačne uniforme. Pa takih mož, ki streme le za resnico, je žal tudi med nami vedno manj. Več jih je takih, ki so iz golega strahu uverjeni, da imajo vso resnico v zakupu.

Vendar je tudi močno zdravilo proti tej obči bolezni straha: vera, da resnica vedno zmaga in zavest, da živiš po vesti!

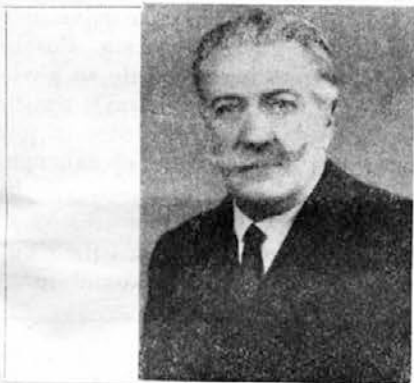
IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Emil Komel - 80-letnik

Nekam preveč je teh let za telesno in duševno čilega Emila Komela, a pravijo, da rojstne bukve ne lažejo. Te pravijo, da je zagledal luč sveta dne 14. februarja 1875 v Gorici kot deveti in zadnji otrok Mihaela Komela in Albine pl. Schiwitzhofen. Oče je bil učitelj na vadnici, istočasno organist in pevovodja.

Mladi Emil je obiskoval ljudsko šolo v Gorici, potem istotam gimnazijo do 3. razreda, nato je predsedal na realko. Po končanem 5. razredu se je vpisal na Sadjarsko in vinarsko šolo v Klosterneuburgu pri Dunaju, kjer bi se moral izučiti za naprednega kmetovalca na materinem premoženju v St. Vidu pri Vipavi. Ko je dokončal šolo, je eno leto obiskoval na Dunaju konservatorij. Svoje glasbene nauke je potem nadaljeval v Rimu, kjer se je poglobil posebno v cerkveno glasbo in obiskoval leto dni zavod »Accademia di S. Cecilia«.

L. 1902 se je mladi glasbenik stalno nastanil v Gorici. Na njegovo pobudo je bila takrat ustanovljena v Gorici »Glasbena šola« kot podružnica »Glasbene Matice« iz Ljubljane. Šola je sicer podpirala vlada, a glavne stroške so morali kriti gojenci. Tu je Komel učil še z drugimi nastavljenici, od katerih sta bila najbolj znamenita Čeh Kubišta in pok. Michl. Šola je delovala vse do leta 1915, to je do prve svetovne vojne, potem pa pod popolnoma drugimi pogoji od 1920 do 1927, nakar jo je fašistična vlada ukinila. Na novo je bila odprta leta 1945 in deluje še danes. S to šolo je ozko povezano

ime Emila Komela od začetka do danes. Šola je bila sicer leta 1927 ukinjena, a ni popolnoma prenehala njeno delovanje: gojenci so prihajali na dom svojega učitelja.

G. Komel je upal, da bo pred prvo svetovno vojno nastavljen kot učitelj petja in glasbe na slov. učiteljski, ko se je preselilo iz Kopra v Gorico. Mesto je dobil drugi (pok. Mercina). Na javni šoli je bil naš glasbenik nastavljen komaj leta 1949, in sicer na strokovni šoli in na učiteljski v Gorici, kjer je poučeval do l. 1952.

NJEGOVO DELO

Kdor hoče presoditi Komelovo delo, mora opredeliti Komela kot vzgojitelja, kot pevovodjo in kot glasbenika ter glasbenega pisatelja.

Kot vzgojitelj je Komel v 50 letih vzgojil predvsem nešteto cerkvenih organistov in pevovodij, nekaj tudi italijanske narodnosti. H Komelu so hodili v šolo med drugimi tudi slavni tenorist Rijavec ter pevovodji in komponista Renner in Flaj.

Kot pevovodja je Komel vzgojil vse polno zborov in še danes vodi pevski zbor pri slov. sv. maši na Travniku. Mimogrede bodi povedano, da vodi ta zbor že od leta 1902, torej nad 50 let z malim Presledkom med 1. svetovno vojno. Ne orgla pa samo pri nedeljski sveti maši, temveč tudi pri adventnih zornicah in šmarnicah. Kljub svoji starosti deluje še danes pri nekaterih zborih na deželi.

Kot glasbenika je g. Komela težko oceniti, ker večina njegovih skladb sploh ni znana širši javnosti. Njegovih posvetnih skladb je namreč prav malo natisnjenih: Prve so izšle že l. 1901 v »Novih Akordih«, nekaj v »Naših zborih«, največ jih imajo pa posamezni pevski zbori. Nekaj jih hrani skladatelj še doma. Od njegovih cerkvenih skladb je »Katoliška knjigarna« v Gorici izdala »50 preludjev«, neštete imajo uršulinke v Gorici, druge različni pevski zbori. Nekoliko gradiva je ohranjena

ga v zbirkah »Zdrava Marija«, »Božji spevi« in »Gospodov dan«.

Kot glasbeni pisatelj je Komel izdal »Harmonijo«, katero je natisnila Katoliška knjigarna v Gorici. Tudi to knjigo je zaplenila fašistična oblast, vendar je nekaj izvodov ohranjenih. V Ljubljani so jo uporabljali celo kot učno knjigo.

OBLETNICA SMRTI FRANCETA PREŠERNA

Dne 8. februarja 1849 okoli 8. ure zjutraj je umrl France Prešeren, nekaj dni potem, ko mu je skupina prijateljev poklonila vsoto denarja kot izkupiček njegovih Poezij. Prijatelji so se mu zlagali. Tisti denar so v resnici nabrali med sabo, medtem ko so njegove Poezije ležale nekupljene po knjigarnah. To dejstvo nam dovolj jasno kaže, v kakšni osamljenosti in v kolikem duhomornem nerazumevanju je moral živeti naš največji pesnik. In prišla so leta, ko se je zdelo, kakor da je njegovo ime pozabljeno. Čas, ta veliki sodnik, mu je popravil krivico. Ni pa mogel odvzeti bolečine, ki je bila delež vsega Prešernovega življenja. In ko se danes spomnimo pesnika, mislimo tudi na človeka! Poklonimo se njegovi veliki in osamljeni bolečini!

»Harmonija« pa je le ena izmed knjig trilogije, ki jo je g. Komel zamislil. Druga knjiga bi morala biti »kontrapunkt«, tretja pa »Nauk o kompoziciji«. Sedaj sestavlja pisatelj drugo knjigo (»kontrapunkt«) in upamo, da jo bo tudi kmalu dokončal ter se lotil in dokončal še tretjo. Upamo pa tudi, da bo med tem uredil še obe Vodopivčevi spevoigrji »Zdravnik« in »Dr. Zagar«, katerih pokojni Vinko Vodopivec ni več uspel dokončati. Komel in Vodopivec sta si bila velika prijatelja.

Vsi prijatelji in »Novi list« mu iskreno čestitajo k 80-letnici, ki jo bo praznoval z občutkom zadovoljstva, če zre na svoje življenjsko delo, usmerjeno Bogu v čast in narodu v vzpodbudo ter veselje.

Božidar Jakac: France Prešeren

VZGOJNI KOTIČEK

Plemenito srce

Šestletni deček Karel je iskal po mestu zdravnika za svojo bolno mamico. Utrujen in lačen je ostal na cesti in jokal. Tedaj je prišel mimo neki lepo oblečen gospod in ga vprašal, čemu joka.

»O, gospod,« mu potoži deček, »moja mamica je zelo bolna. Po vsem mestu iščem zdravnika, pa nihče noče priti, ker nimam denarja. Vsak zahteva najmanj pet frankov. Moja mamica je pa uboga in ne more plačati.«

Gospod ga sočutno pogleda in ga poboža po skodrani glavi, rekoč: »Potolaži se, deček, ne jokaj več! Seže v žep, potegne denarnico in mu podari pet frankov. »Sedaj pa pojdi k zdravniku, daj mu pet frankov in mu reci, naj hitro pride k tvoji mamici. Kje pa stanuješ?« ga vpraša prijazni gospod. Karel mu pove naslov, se lepo zahvali in srečen odide.

Medtem ko je Karel hitel po zdravniku, ki naj bi olajšal bolečine trpeči materi, se je neznan gospod napolnil na njegov dom. Sobica, v katero je stopil, je bila v resnici zelo uborna. Takoj je uvidel, da res niso mogli imeti denarja za zdravnika. »Draga gospa,« ji reče, »vidim, da zelo trpite. Hočem vam pomagati. Tu vam bom nekaj predpisal,

kar vam bo olajšalo bolečine in vas morda tudi ozdravilo.« »Prav lepo se vam zahvalim, gospod doktor,« mu odgovori bolnica, »da mi hočete pomagati.«

»Zato sem tukaj,« ji reče plemeniti gospod, položi listek na Karlovo mizico in odide. Kmalu za tem pripelje Karel zdravnika. Bolnica se močno začudi in pove, da jo je že obiskal zdravnik in ji tudi predpisal zdravilo. »Tam na mizici je recept,« mu reče in se mu oprsti. Zdravnik vzame listek v roke, da se prepriča, kateri kolega je bil pri bolnici in kakšno zdravilo ji je predpisal. Presenečen obstane in ji reče:

»Ljuba gospa, dobremu zdravniku ste padli v roke! Kmalu boste ozdraveli. Zdravnik, ki vam je napisal ta recept, vam je poklonil sto frankov. Podpisan pa je naš slavni komponist in velik človekoljub — Franc Liszt. Takega obliža in takega zdravila bi vam jaz ne mogel predpisati. K veltkemu darilu prilagam le pet frankov, s katerimi ste hoteli plačati moj obisk. Tu pa imate recept, s katerim lahko brezplačno dvignete v lekarni zdravilo.«

Solza veselja in hvaležnosti se zalesketa v bolnih očeh, ko se poslovi zdravnik od nje in malega Karla.

GOSPODARSTVO

POSKRBI ZA OBILEN PRIDELEK HRANE

Od količine krme zavisi število živine v hlevu, od te dohodek pri mleku in prirastku mesa, kakor tudi količina hlevskega gnoja; od tega je odvisna rodovitnost zemlje, od rodovitnosti pa višina pridelkov.

To je sicer stara pridiga, a jo je potrebno ponavljati. Kmet mora pridelati kar največ krme!

Ureditev novih travnikov

Ce pripravljajš nov travnik, vedi, da potrebujejo tudi krmne rastline dobro pripravljeno zemljo: preorji jo kar najgloblje in obilno pognoji, ker le v taki zemlji se bodo rastline bujno razvijale. Glede gnojenja pa velja staro navodilo: hlevski gnoj dopolni z umetnimi gnojili, predvsem s superfosfatom in kalijevo soljo.

Nov travnik je potrebno zasejati. Od semena mnogo zavisi. Zato novega travnika ne smeš zasejati z drobirjem, t. j. smetmi izpod sena, ker se med njimi samo semena slabih trav in plevela. Nabavi si dobrega semena, pri tem pa pazi, da travnik poseješ z nizkimi, srednjevisokimi in visokimi travami in ne samo z eno sorto trav. Ne ravna pravilno, kdor poseje travnik samo z angleško ljuljko (rigeta), ker je ta trava nizka. Primesati je potrebno tudi laške ljuljke — v majhni količini, ker se po dveh letih porazgubi — bičnice (festuca), mačjega repa, pasje trave (erba mazzolina), francoske pahovke (altissima) in še kakšne druge. Pred nabavo semena se posvetuj s strokovnjakom.

Mlade krmne rastlinice so zelo nežne in močna pripeka jih lahko uniči. Zato sejejo naši kmetje semena krmnih rastlin med rastoče žito, največkrat pšenico. Ce pa seješ krmne rastline same, je najbolje, da vseješ vmes ovsu, ki bo nežne rastlinice nekoliko zasenčil. Oves moraš potem pokositi, brž ko se začne latiti, to je kazati seme.

Skrb za stare travnike

Stare travnike moramo predvsem očistiti kamenja, nepotrebnega in škodljivega grmičevja in mahu. Kjer si kaj izkopal, tam posej dobrih trav, kot je rečeno v prejšnjem poglavju. Mah izruješ z ostro in obremenjeno brano ali z železnimi grabljami. Vse, kar si nagrabil, sežgi.

Nato moraš travnike pognojiti. Na furlansko njivo (3660 kv. m) raztrosi po 100 kg superfosfata in 30 kg kalijeve soli. Ce je bil na travniku mah, ne trosi superfosfata, temveč Thomasovo žlindro.

Isto kot za stare travnike velja tudi za stalne pašnike.

Skrb za deteljišča

Za novo deteljišče je potrebna na enak način pripravljena in pognojena zemlja kot za nove travnike in tudi zaščitna rastlina za mlado setev.

Lucerne ali večne detelje (erba medica) moraš vsejati na furlansko njivo vsaj 12 kg ali vsaj 30 dkg na vsakih 100 kv. m.

Tudi staro deteljišče moraš sedaj v zimskem času prevleči z ostro brano ali z ostrimi železnimi grabljami. Nadalje ga moraš

pognojiti, in sicer z enako količino umetnih gnojil kot star travnik (glej zgoraj!). Posebno kalijevo sol detelja visoko poplača in zato naj ne bo deteljišča, ki ne bi dobilo letno na furlansko njivo vsaj 30 kg kalijeve soli; več kot 50 kg pa je ni potrebno raztrositi.

Zavedati se moramo, da pravilno gnojenje travnikov in deteljišč da ne samo več krme, temveč je le-ta tudi bolj redilna, izdatnejša, bolj bogata na snoveh, ki jih živalski organizem potrebuje!

Z delom na travnikih in deteljiščih ne odlašaj, temveč ga opravi še v tem mesecu februarju!

ŠE JE ČAS

da pognojiš pšenico s solitrom. Na vsakih 100 kv. m raztrosi po 1/2 kg apnenega (nitrato di calcio) ali čilskega solitra (nitrato di soda).

Ta gnojila raztrosi sedaj v februarju, najpozneje do konca meseca. Poznejše trošenje gnojil ne bo več koristilo razvoju zrna, temveč samo slame.

KATERO SORTO KORUZE BOŠ SEJAL

Ni vseeno, ali pridelajš na isti površini 500 ali 1000 kg koruze. Tako visoke količine pa dajo samo ameriške križane sorte. Si li že poskusil sejati kakšno izmed njih? Katera je najprimernejša, bi ti morali povedati na Kmetijskem nadzorništvo. Ni vsaka primerena za vsako zemljo in lego. Zavedaj se pa, da so ameriške križane sorte zelo zahtevne glede oskrbe zemlje. Doma pridelano seme križanih sort ni dobro!

Sportni bregled

Triestina je v nedeljo napravila tako koristen poskus, kot si ga je dosedaj mogla privoščiti le Roma. Premagala je namreč nogometni smitek Milan. Še nikdar ni bilo letos v Trstu možnosti, da bi gledali povezano Triestino, ki bi tako samozavestno in čvrsto obvladala nasprotnika. Domače moštvo je bilo strnjeno kot eno telo in obenem polno duhovitosti. Napadalna vrsta je bila kot še nikoli tako koristno povezana z obrambo. Povezovalce je bil takrat Petagna, ki je dokazal, kje je njegova dobra stran krilca. Petagna, ki je dosedaj igral bolj v ozadju, kot nekaka »senca«, ni veliko pokazal. Kazal je bolj začetniški nogomet kot mojstrski. V nedeljo pa je našel svoje mesto, in sicer pri ustvarjanju napada. Petagni leži mesto napadalnega krilca ne pa obrambnega, kot ga je igral dosedaj. Bržčas je bilo nedeljsko srečanje najlepši nastop Petagne v zadnjih letih.

Ne smemo pozabiti napada, ki je bil naravnost nasilen in ki je preigral nasprotno obrambo na mojstrski način. Zelo dobra sta bila hitra Lucentini ter Secchi. V obrambi se je poznalo, da je bil zopet prisoten borbeni Belloni, ki je lepo čistil nevarne akcije Nordhala ter Soerensena. Z nedeljsko zmago si je Triestina ponovno pridobila prijateljev, ki upajo, da jih v bodoče ne bo več razočarala.

Letošnja Bologna je v izvrstni formi. Prav lahko dohiti Milan, ki bo še 4 nedelje igral brez Schiaffina. Zato se nam obeta, da bo letošnje prvenstvo še zelo zanimivo.

Jugoslovanski nogometni klubi so organizirali prvi vdor v Turčijo. Trenutno gostujejo v Turčiji kar 4 klubi: Hajduk, Vardar, Dinamo in Ljubljana. Gostovanja so sicer v duhu balkanskega pakta, ali nevarno je, da bi se turški ljubitelji nogometa naveličali jug. moštvev. Ta vdor je tudi obrat v

ČISTI PARKLJI — VELIKO MLEKA

Kravam rastejo parklji normalno, tako v poletnem kot v zimskem času. Razlika je le v tem, da se v poletnem času parklji tudi izrabijo, ker žival mnogo hodi, medtem ko je pozimi žival v hlevu. Zato imajo take krave parklje kot barke in zelo nerodno hodijo, se pri tem utrudijo in trpijo. Žival s pretirano dolgimi parklji počiva samo, če leži, medtem ko ima stoječa vedno neprijeten občutek, ki vpliva na celotni organizem, na nje- no čutno in telesno stanje, ki se združuje v veliko neugodje. Zaradi tega žival ne daje toliko mleka, kot bi ga lahko, in niti mesa, pa tudi prej oboli.

Zato ne smemo misliti, da je smotrno rezanje in čiščenje parkljev le prazno lepoticenje živali, temveč nujna gospodarska potreba.

POŽIVITEV ZADRUŽNIŠTVA

Slovinci sploh, tudi v krajih, ki so danes pod italijansko oblastjo, so imeli zelo razvito zadrugištvu, saj je bilo pred fašizmom naše zadrugištvu vzor in so ga proučevali zadrugištniki iz notranjosti Italije. Danes so ostali le krlhji tega zadrugištva, ker je bil fašizem že po svojem bistvu nasproten svobodnemu zadrugištvu in kot je uničil slovenskega, tako je škodil tudi italijanskemu.

V zadnjem času pa kaže, da se zadrugištvu v vsej Italiji zopet oživlja, predvsem v krajih, kjer deluje agrarna reforma. Posebno ustanavljajo mnogo zavarovalnic za govejo živino (tudi pri nas jih je nekaj), pa tudi druge oblike nastajajo: hranilnice in posojilnice, nakupovalne in prodajne zadruge, zadruge za predelavo kmečkih pridelkov, obdelovalne zadruge itd.

Zdi se, da v kratkem času lahko pričakujemo tudi posebno zadrugišno zakonodajo.

zgodovini. Da pretiravanje v športu ni zdravo in koristno, je tudi primer Mihaliča, ki je v Hanatu na mednarodnem krosu dosegel šele 6. mesto kljub neznatni mednarodni konkurenci. Pravijo, da niti prisiljeno petje ni lepo.

Evropsko hitrostno drsanje na ledu v Falunu se je končalo z velikim presenečenjem. Rusi, ki so bili brezpogojni favoriti, so bili premagani in naslov svetovnega prvaka jim je odvezel šved Eriksson, ki je zmagal v četverboju na 1500 m, 5000 m, 10.000. Sledijo Erikssonu: Gončarenko (SZ), Sakunenko (SZ), Broekman (Niz.), Elveness (Nor.). Do letos so bili v tej panogi Rusi nepremagljivi mojstri.

Letošnje jugoslovansko prvenstvo v hokeju na ledu je že petič osvojilo moštvo beograjskega Partizana. Ljubljana ali predvojnja Ilirija, ki je imela monopol v tej panogi, je zasedla 3. mesto za Zagrebom. Temu je krivo samo to, da druge napredujejo, v Ljubljani pa ne poznajo napredka.

Jugoslovanska skakalca Poldu in Rogelj sta v odlični formi v Švici. V švicarskem skakalnem tednu sta častno zastopala svoje barve. V tretji turneji je Poldu v Ariosi dosegel 7. mesto, Rogelj pa 8. Lep uspeh!

Letos bodo v tednu smučarskih poletov v Oberstdorfu (24.—27. febr.) prvič ocenjevali poleg dolžine še slog skoka. Iz tega sledi, da letos ne bo izrednih dolžin, kot je bilo to lansko leto. Ali se bo pojavil pri tej prireditvi jugoslovanski specialist Finžgar, še ni znano. Finžgar letos ni še videl pravega snega.

Ljubljanski nogometni klub Odred je pričel z izvozom svojih nogometašev. Prodaj je namreč stara ljubljanska »asa« Peliconu ter Lisjaka monakovskemu klubu 1860. Nemški časopisi so polni hvale nogometu, ki ga »proizvajata« izvožena igralca. Torej so tudi Slovenci dobri za nogomet.

Danec Gunnar Nielson je dosegel v New Yorku nov svetovni rekord v teku na 1 miljo v času 4:03.6 ter s tem odvezel naslov Santeju, katerega si je priboril pred tednom dni. Tako hitro mine slava tega sveta — v športu.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, sin džungle

št. 38

Tarzan se je opametoval. Ozrl se je na prihajajočega Claytona, nanj, ki je imel Tarzanov naslov, premoženje in ki bo poročil Jano! Samo besedo bi izrekel, pa bi vse to imel.

Plemenito je sklenil zatajiti samega sebe in je dejal: »Brzojavka pravi, da se moram vrniti v džunglo. Tam je moja domovina, saj je bila moja mati opica, za očeta pa ne vem, kdo je bil.«

S tem zaključujemo prvi del »Tarzana — sina džungle«. V eni prihodnjih številk bomo začeli z drugim delom zanimivega romana, ki nosi naslov: »Tarzan — kralj džungle«.

Spomini iz starega Trsta

Nadaljevanje s 6. strani

razobesil avstrijske zastave. Francozi naredo izpad navzdol po Riborgu in na Borznem trgu se vname ljut boj. Na obeh straneh so ranjeni in mrtvi. Obleganci se umaknejo, Avstrijci tudi, ker niso imeli topov. Tržačani so pa spet plačali račun. Polkovnik Rabič je iz jezic, da ni mesto zaprlo peti huzarjem, ukazal, da morajo vsi moški od 16. do 60. leta hoditi na grad kopat okope.

Kakih štirinajst dni ni bilo pokanja. Dne 26. septembra je pa francoski poveljnik proglasil nad vsem mestom obsedno stanje. Po ogleduhih je izvedel, da diši zrak po smodniku. Ukazal je, da več ko trije ne smejo med seboj govoriti, ob desetih pa morajo vsi lepo spati in kadar ustreliti na gradu »alarm«, se morajo vsi zakleniti v hiše, drugače bo strel. Tri dni po razglasu so se že lesketali

bajoneti generala Nugenta na Razklani gori. Od mesta je zahteval 30.000 porecij kruha. Ubogi Maffci se je kar potil; na levi grozi Rabič, na desni ukazuje Nugent. Mesto je moralo oba zalagati; zato so Tržačani postali brezbrizni. Malo jim je bilo mar, kdo bo iz boja za Trst »to kratko povlekel«.

NAPAD NA GRAD

13. oktobra je prišlo do večje bitke. Okoli tisoč avstrijskih vojakov se je streljalo po mestnih ulicah s Francozi od zgodnjega jutra do poldne. Francoske baterije so grmele z gradu in treskale po strehah. Zvečer so se parlamentarci obeh taborov dogovorili za dvodnevno premirje, da odnesejo ranjenec. Ko je ta čas pretekel — bilo je istega dne, ko so v Lipskem vsi zvonovi veselo zvonili zaradi zmage nad Napoleonom — je general Nugent ukazal trobiti splošni napad na mesto in grad. Naskakovalci so kmalu predirja-

li prazne ulice, napadalni vodi so se pa pod hudim ognjem plazili po ulicah starega mesta in po via Cattedrale prav pod obzidje pri starem nunskem samostanu. Angleške havbice so streljale s Skorklje. Prelomile so drog francoske trobojnice vrh grajskega stolpa. Dobro znamenje! Naslednji dan je grmenje malo ponehalo. 18. oktobra so spravili več baterij na grič Farnetto, Angleži pa na višine nad ulico Molino a vento. To je spet treskalo na grad in katedralo! Junaški Rabič je kljub velikim izgubam krepko odgovarjal iz grajskih kazemat in s stolpa sv. Justa. Velik naliv je zvečer napad ustavil. Francoski odposlanci z belo zastavo so se spet prišli pogajat. Medtem se je pa zviti poveljnik založil z živežem in vodo ter je na južni strani gradu na Sv. Vidu skopal močne okope in jih zavaroval z 200 mošmi.

(Nadaljevanje)

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Tam onstran, koder se Temza zaspano vali proti morju, se vidijo strehe gradu Royal Windsor s stolpi, ki jih obdaja lahna jensenska meglica. Mir krasnega porečja naju je obdajal.

Tam je moral biti eden izmed redkih dostopnih ključev, na katerega sva bila po dosedanem stanju naletela: in navsezadnje se je zdelo, da sva manjšala moč sovražniká belega plemena, ki je pisal svoje ime s krvavimi črkami nad Anglijo. Nisva upala, da ujameva dr. Fu-Mančuja, vendar pa je vse kazalo, da bova razdejala eno izmed sovražnih trdnjav.

Na zemljevidu sva obkrožila del zemlje ob Temzi z Windsorjem v sredi. V tem krogu je bila hiša, iz katere sva čudežno pobegnili — hiša, ki jo je uporabljala najspretnije ustrojena družba, kar jih pozna zgodovina zločinstva. Toliko sva za gotovo vedela. Tudi sva bila na to pripravljena, če najdeva hišo, kar je bilo dovolj verjetno, da jo najdeva prazno, brez Fu-Mančuja in njegovih skrivnostnih pomagačev. Vendar pa bi to bila razdejana utrdba.

Delali smo po smotrnem načrtu in četudi najini sodelavci niso

bili vidni, bilo jih ni nič manj ko dvanajst, so bili vsi skušeni možje. Mesto, proti kateremu sva se Smith in jaz napotila, se je čedalje bolj videlo: stara gosposka hiša, ki je stala na zelo obsežnem, obzidanem zemljišču. Ko sva imela reko za seboj, sva se ostro obrnila na desno in šla vzdolž ceste, ki je bila omejena z visokimi zidovi. Na nekem odprtem mestu, kjer sva šla mimo, sem opazil skupino cigánov. Stara ženska je sedela na stopnicah s povešenim nagubanim licem in brado, podprto z dlanjo roke.

Le bežno sem jo pogledal in brž hitel dalje; pri tem nisem opazil, da prijatelj ne stopa več z menoj. Ves sem bil prevzet z željo, da bi prišel do kake točke, od koder bi se mi nutil pogled na hišo, ves v želji, da bi dognal, ali je bila hiša bivališče našega skrivnostnega sovražnika — ali je bila kraj, kjer je sredi svoje čudne družbe delal, gojil svoje smrtonosne škorpijone in bacile ter negoval svoje strupene glive in od koder je odpošiljal svoje morilske pomagače. Nad vse pa me je morda zanimalo, da je tam skrivališče prekrasne sužnje, ki je bila tako mogočen činitelj v doktorjevih načrtih, toda dvorezen meč, za katerega sva vendar še upala, da ga obrneva proti Fu-Mančuju. Zlasti v rokah takega mojstra je ženska lepota nevarno orožje. Nenadoma sem čul za seboj vzklik. Urno sem se obrnil. Nenavaden prizor se mi je nutil.

Nayland Smith je bil zapleten v srdit boj s staro ciganko! Njegove dolge roke so jo objemale, krepko jo je vlekel na cesto, ona pa se je nemo in divje borila z njim. Smith me je čisto presenetil, toda to pot sem resnično menil, da je zgubil razsodnost. Stekel sem

TEDENSKI KOLEDARČEK

11. februarja, petek: Viktorija — Vratigoj
 12. februarja, sobota: Evalija — Cvetana
 13. februarja, nedelja: Katarina — Ljuboslava
 14. februarja, ponedeljek: Valentin — Strahomir
 15. februarja, torek: Jordan — Vesela
 16. februarja, sreda: Julijana — Dobrana
 17. februarja, četrtek: Gregorij — Bratomir

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 9. februarja si dal oz. dobil za:

ameriški dolar	640—644	lir
avstrijski šiling	23,50—24,50	lir
100 dinarjev	88—91	lir
100 francoskih frankov	165—166	lir
funt šterling	1680—1700	lir
pesos	21—23	lir
nemško marko	146—148	lir
švicarski frank	149,75—150,75	lir
zlato	738—742	lir
napoleon	4400—4500	lir

RADIO TRST II

Nedelja, 13. februarja ob 9.00: Kmetijska oddaja. 10.00: Prenos maše iz tržaške stolnice. 11.15: Vera in naš čas. 11.45: Oddaja za najmlajše: Snežna kraljica. 13.00: Glasba po željah. 16.00: Naša gospa. 17.00: Slovenski zbori. 18.00: Beethoven:

Koncert št. 5. 21.15: Donizetti: Lucia di Lamermoor, opera v 2 dej.

Ponedeljek, 14. febr. ob 14.00: Lahke melodije igra pianist Franco Russo. 17.55: Brahms: Koncert za violino in orkester. 19.00: Mamica pripoveduje. 20.30: Okno v svet. 20.45: Koncert pianistke Maše Bohinje. 21.15: Književnost in umetnost.

Torek, 15. februarja ob 13.00: Glasba po željah. 17.58: Rahmaninov: Koncert št. 2 za klavir in orkester. 19.00: Šola in vzgoja. 20.30: Radijski oder: Trieri: Ljubezen brez obveznosti. 22.30: Koncert violinista Karla Rupla.

Sreda, 16. februarja ob 14.00: Poje Helen Traubel. 18.00: Schubert: Simfonija št. 8. Nedokončana. 19.00: Zdravniški vedež. 20.05: Zbor slovenske filharmonije. 20.20: Berlioz: Reverie in caprice. 21.15: Književnost in umetnost. 21.30: Leoncavallo: Glumaci, opera v 2 dej.

Četrtek, 17. febr. ob 13.30: Pevski duet ob spremeljavi harmonike. 18.00: Bach: Koncert v E-duru. 18.40: Koncert basista Jovana Antića. 20.30: Dramatizirana zgodba: Petrovič: Vozel. 22.00: Glasbeno predavanje.

Petek, 18. februarja ob 13.00: Glasba po željah. 14.00: Beniamino Gigli. 17.54: Triogelnik (De Falla) Balet. 19.00: Okno v svet. 20.30: Tržaški kulturni razgledi. 21.00: Sibelius: III. stavek iz koncerta v E-molu. 21.15: Književnost in umetnost.

Sobota 19. februarja ob 12.00: Kramljanje o krajih in ljudeh. 13.30: Slovenski motivi. 15.30: Pogovor z ženo. 17.00: Vasilij Mirk: Simfonična sulta. 20.05: Hrestač: Cajkovski. 21.00: Naša gospa. 21.45: Paganini: Koncert št. 1 v D-duru.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 73. Rad bi napravil mali vinograd. Ali mi znate povedati, je li priporočljiva sorta trt samorodnic.

Odgovor. V Avstriji in v Franciji gojijo mnogo samorodnic — tudi za prodajo — v Italiji pa je prodaja takega vina prepovedana, a žal samo na papirju, ker se še vedno proda mnogo vina od sorte »bacoc« kakor tudi od sorte »izabel«. Kljub temu, da delajo zelo mnogo poskusov in vzgajajo vedno nove sorte samorodnic, se še ni posrečilo vzgojiti take sorte, ki ne bi imela značilnega neprijetnega okusa, imenovanega »foksa«. Zato vam odsvetujemo samorodnice, četudi samo za domačo potrebo.

Vprašanje št. 74. S čim naj pogojim senožet, ki nikdar ne trpi na suši in na kateri raste tu pa tam trstika?

Odgovor. Ali ne morete spremeniti take senožeti v njivo, ki bi gotovo več donšala kot senožet; saj tudi seno verjetno ni mnogo vredno! Za mlado živino in za mlečne krave je popolnoma neprijetno, ker vsebuje premalo rudniških snovi. Ta-

ko seno je kvečjemu za konje. Taka senožet potrebuje predvsem mnogo apna. Vsako apno je dobro, razen sadre (gesso agricolo), ki bi napravila senožet še bolj kislo. Od umetnih gnojil so priporočljiva tista, ki vsebujejo apno, in sicer Thomasova žindra, apneni dušik in apneni soliter. Superfosfat ni primeren, ker veča kislost zemlje. Najbolj priporočljiva sta Thomasova žindra (6 do 8 kg na 100 kv. m) in apneni dušik (calcio-cianamide), katerega raztrosite na 100 kv. m po 2 kg.

Vprašanje št. 75. Proti škodljivcem na sadnem drevju svetujete zimsko škropljenje. Ali ne bi bilo umestno, da bi poskropili pozimi tudi trte in jih tako obvarovali pred oidijem in peronosporo! S čim bi jih morali poskropiti?

Odgovor. Koristno bi bilo, če bi takoj po obrezovanju vse trte očistili starega štrlečega luba, katerega bi potem morali sežgati. Na lubu in pod njim se skriva marsikateri zajedalec živalskega ali glivičnega izvora. Če bi potem tako očiščene trte poskropili z žvepleno-apneno brozgo (12-15%) ali s tiobarom (5-7%), bi s tem uničili na trtah vse kaparje in še kakšnega drugega škodljivca živalskega izvora. Istočasno pa bi uničili tudi vse polno kali oidija, ki se skrivajo na lesu in popju trt. Kjer tako delajo, si prihranijo vsaj eno, če ne sploh vsako žveplanje. Ta sredstva pa niso učinkovita proti peronospori. Proti njej je modra galica še vedno edino učinkovito sredstvo. Peronospora prezimi na odpadlih listih in na trtnem lesu. Če bi vse listje skrbno zbrali in trte pozimi izdatno poskropili z raztopino modre galice in apna, bi jih s tem razkužili in tudi peronospora se ne bi pojavila s tako silo kot v zadnjih dveh letih. Zimsko škropljenje trt se uveljavlja že v mnogih krajih, mogoče se bo sčasom tudi pri nas.

Iz Gorice

ZIMSKA POMOČ POTREBNIM

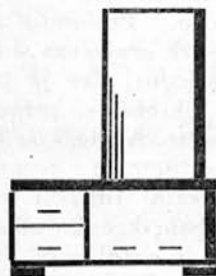
Odbor za zimsko pomoč, ki mu predseduje gorški prefekt De Zebri, je na svoji seji, dne 3. februarja sklenil, razdeliti 19 milijonov lir za zimsko pomoč 21 občinam goriske dežele. Podpore bodo deležni ubogi in brezposelni.

NOVI GALEB

Zvedeli smo, da je pravkar izšla tretja številka »Galeb« s pestro in bogato vsebino. Prav bi bilo, da bi naši otroci čim več posegali po svojih mladinskih listih. S tem bodo spoznavali lepoto materine besede in se naučili ceniti vrednost dobre knjige.

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS
 TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje it d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

nazaj. Skoraj sem bil prispel do mesta borbe, kjer je imel Smith zdaj že očitno težak položaj, ko se je neki črno-polten možak z velikimi uhani odločil od eiganske družbe. Vrgel je nagel pogled proti meni in jo ubral proti reki.

Smith se je okrenil proti meni, ne da bi izpustil žensko.

»Za njim, Petrie!« je zavpil. »Steci za njim! Ne pusti, da ti uide! On je dakoit!«

Bil sem ves zmeden, a vendar skoraj prepričan, da je moj prijatelj bil iz uma; toda beseda »dakoit« je zadostovala. Spustil sem se po cesti za naglo bežečim človekom. Niti enkrat se ni ozrl, kar je dokazovalo, da se boji mojega zasledovanja. Prašna cesta je odmevala od mojih bežečih stopinj. Tisto občutje domišljije, ki se me je tedaj mnogokrat polastilo v tistih dneh borbe z velikanskim genijem, čigar zmaga bi pomenila zmago rumenega plemena nad belim, me je zdaj spet prevzelo. Bil sem izvršujoči član ene izmed tistih kot sanje morečih divjih dram Fu-Mančuja.

Čez travo in navzdol proti obrežju je bežal eigan, ki ni bil eigan, pač pa član mnogo hujše bratovščine dakoitov. Bil sem mu tik za petami. Nisem se nadejal, da bo zbežal do roba reke; ko sem to videl, sem še bolj dirjal. Zdajci je skočil v vodo, pri čemer sem opazil, da je imel nekaj v roki. Prikazal se je in potopil. Ko sem prispel na breg in pogledal v levo in desno, je zginit. Le veliki, večajoči se krogi so označevali, kje je bil prej. Imel sem ga!

Zakaj ko se prikaže na površini, ga bo lahko videti z enega ali drugega brega, in z živžgom policijske piščalke, ki sem jo imel s se-

boj, bom, ako bo potrebno, priklical katerega izmed mož, ki so bili skriti onstran reke. Čakal sem. Neka preplašena povodna ptica je dostojanstveno zletela mimo. Celo minuto sem čakal. Od ceste izza mene sem slišal Smithov glas: »Ne pusti ga uiti, Petrie!«

Ne da bi dvignil oči od vode, sem mu z roko pritrjujoč pomahal. Toda še vedno se dakoit ni pojavil. Z očmi sem preiskal vodno gladino v vseh smereh, toda nobenega plavača nisem odkril. Tako sem sklepal, da se je potopil pregloboke, se zapletel v rastlinje in utonil. S poslednjim pogledom na desno in levo in čustvom groze ob tej nenavadni tragediji sem se obrnil. Smith je trdno držal žensko; nisem še napravil pet korakov proti njemu, ko me je rahel pljusk za menoj posvaril. Nagonsko sem se sklonil. Od kod me je prevzel tisti rešilni nagon, si ne morem misliti, toda otel mi je življenje. Zakaj ko sem urno sklonil glavo, je nekaj zabrnelo mimo mene, nekaj kar je zletelo čez nabrežno livado in zvenkljaje padlo na prašni rob ceste: nož!

Takoj sem se obrnil in spet zdirjal k robu reke. Za seboj sem slišal rahel klic, ki je moral prihajati edinole od ciganke. Nič ni motilo gladke vodne površine. Nikjer ni bilo videti nobenega čolnarja. Daleč na nasprotnem bregu je neko deklet z drogom rinilo svoj čoln dalje in njena bela oblečena postava je bilo edino živo bitje, ki se je gibalo na reki v razdalji najspretnejšega metalca nožev.

Če praviš, da sem bil v zadregi, je to manj ko resnično; bil sem osupel. Nisem dvomil, da mi je dakoit izkazal svojo morilsko pozornost.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)